

BİR FOTOĞRAF BİR ÇAĞRIŞIM & YAZIYORUM SESLENDİRİYORUM

Uygulamanın/Materyalin Özeti:

“Bir Fotoğraf Bir Çağrışım” çalışması, öğrencilerin düzeylerine uygun bir fotoğrafla ilgili çağrışımını seçtikleri bir yazı türüyle anlatmalarına dayanır. Okulumuzun 6. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilen bu çalışmada 26 şiir, 23 öykü, 11 deneme, 4 masal, 4 anı, 3 söyleşi, 1 gezi yazısı ve 1 bilimkurgu olmak üzere sekiz değişik türde toplam 73 özgün metin bir kitap haline getirildi. “Yazıyorum Seslendiriyorum” uygulaması; öğrencilerin, ilk uygulamada yazdıkları metinleri seslendirmelerini içerir. Seslendirmeler; ilgili metin, görsel ve fon müzikleriyle desteklenerek sesli kitap niteliğinde bir DVD oluşturuldu.

Uygulamayı/Materyali Geliştirme Gerekçeleri :

Yapılandırmacı eğitimin en önemli özelliği, öğrenenin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına, yorumlamasına ve geliştirmesine fırsat vermesidir. Bu öğrenme yaşantısını oluşturabilmek için öğrencilerin çalışmaya katılımını en etkin şekilde sağlamak gerekmektedir. Yazma konusunda isteksiz olan öğrencileri harekete geçirmek ve onları yazma eylemine yönlendirmede sık sık zorluklarla karşılaşıldığı bilinir. Hatta öğrenci bu çalışmanın içine çekilse de ortaya çıkan ürün tekrarlanan birkaç cümleden oluşmaktadır. Geleneksel yazma etkinliklerinde yaygın olarak tercih edilen özlü söz, atasözü açıklama, vb... uygulamalarında öğrencinin yazma eylemine tam olarak giremediği; bir giriş cümlesi, birkaç gelişme cümlesi ve bir sonuç cümlesi ile klasik bir kalıpla yazısını bir an önce tamamlamayı amaçladığı gözlenir. Yazılı anlatım çalışmalarında yapılandırıcı bir yöntem izlenmediğinde, öğrencilerin yazılı anlatımları olması gereken noktadan çok daha geride kalmaktadır. Ölçme yöntemleri son yıllarda özellikle yoğunlaşan sınav kaygısı nedeniyle tamamen sonuca odaklanmaktadır. Sonuca yönelik ölçme sisteminin neredeyse tamamını çoktan seçmeli sınav soruları oluşturmaktadır. Bu sistem, öğrencileri yazmadan uzaklaştırmakta, sadece okuduğunu yorumlama becerisini geliştirmektedir. Bu sistemde yetişen öğrencilerin, yazmaktan sıkıldığı, yazarken zorlandığı, konu örüntüsü ve olay örgüsü oluşturmakta başarısız olduğu gözlenmektedir. Bu uygulamada öğrencinin kolay yorum yapabileceği, düşüncelerini özgürce anlatabileceği bir alan yaratılmıştır. Soyut işlemler dönemine (Piaget) henüz giren 6. sınıf öğrencilerinin bir görselle ilgili duygu ve düşüncelerini anlatması daha uygun olacağından fotoğraflar tercih edilmiştir. Böylece öğrencilerin, yaratıcı yazma eylemini, bir yük olarak görmeden, büyük bir istek ve heyecanla gerçekleştirmeleri sağlandı. Öğrenciler yazacakları metnin türü konusunda tercihlerinde serbest bırakılarak yeteneklerine uygun bir yazı türünü (Şiir, öykü, deneme, anı, masal, gezi yazısı, söyleşi ...) kullandılar. Uygulamanın ikinci aşamasında sesli okuma

ve dinleme etkinlikleri yapılmıştır. Bu etkinliklerde öğrencinin kendi seslendirdiği metinleri dinlemeleri sağlanarak öz farkındalık ve öz değerlendirme açısından önemli kazanımlar elde edilmiştir. Çalışmaların sarmal ve bütünsel olarak yürütülmesi, birbirini tamamlar nitelikte olması, öğrencilerin çalışmaya olan ilgilerini artırmış ve uygulayıcının da işini kolaylaştırmıştır. Uygulamalarda, ilköğretimin konuşma, okuma, yazma, dinleme, dil bilgisi öğrenme alanları ve bu alanların ilgili kazanımları yordanmıştır.

Uygulamanın Amacı :

Bu uygulamada öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz ön yargılarını kırmak ve özgüven kazanmalarını sağlamak yanında aşağıdaki akademik kazanımlar amaçlanmıştır:

OKUMA ÖĞRENME ALANI

- Sesini ve beden dilini etkili kullanır.
- Akıcı biçimde okur.
- Kelimeleri doğru telaffuz eder.
- Sözün ezgisine dikkat ederek okur.
- Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.
- Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.
- Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.
- Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.
- Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.
- Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.
- Metnin konusunu belirler.
- Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.
- Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.
- Farklı türlerde metinler okur.
- Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.

YAZMA ÖĞRENME ALANI

- Standart Türkçe ile yazar.
- Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
- Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
- Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
- Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.
- Tekrara düşmeden yazar.
- Yazım ve noktalama kurallarına uyar.
- Yazma konusu hakkında araştırma yapar.
- Yazacaklarının taslağını oluşturur.
- Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.
- Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.
- Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

BİR FOTOĞRAF BİR ÇAĞRIŞIM & YAZIYORUM SESLENDİRİYORUM

- Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.
- Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.
- Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.
- Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.
- Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.
- Olay yazıları yazar.
- Düşünce yazıları yazar.
- Şiir yazar.
- Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.
- Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.
- Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.
- Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.
- Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.
- İlgi alanına göre yazar.
- Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.
- Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
- Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.

KONUŞMA ÖĞRENME ALANI

- İhtisabî bir sesle konuşur.
- Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir.
- Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur.
- Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.
- Kelimeleri doğru telaffuz eder.
- Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır.
- Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.
- Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.
- Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır.
- Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.
- Konuşmasını, sesini ve beden dilini kullanma yönünden değerlendirir.
- Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.
- Anlamadıklarını ve merak ettiklerini sorar.
- Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

DİNLEME ÖĞRENME ALANI

- Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

Bu Amaçlar Çerçevesinde Geliştirilen Materyal :

İki uygulama geliştirildi. “Bir Fotoğraf Bir Çağrışım”, öğrencilerin verilen fotoğraflarla ilgili çağrışımlarını yazdıkları metinlerden oluşmaktadır. Okulumuzun 6. sınıf öğrencilerinin tamamı ile gerçekleştirilen bu çalışmada sekiz değişik türde toplam 73 özgün metin yazıldı. Bu metinler bir kitap haline getirilerek çalışmaya katılan tüm öğrencilerle paylaşıldı. “Bir Fotoğraf Bir Çağrışım” ile yaratıcı yazma becerilerinin geliştirildiği uygulamadan sonra “Yazıyorum Seslendiriyorum” ile öğrencilerin okuma, konuşma, dinleme becerilerinin geliştirilmesi amacı güdülmüştür. Bu çalışma, öğrencilerin “Bir Fotoğraf Bir Çağrışım” çalışmasında yazdıkları metinleri seslendirmelerini içerir. Seslendirmeler, ilgili metin, görsel ve fon müzikleriyle desteklenerek 118 dakikalık bir DVD oluşturuldu. DVD, çalışmaya katılan tüm öğrencilerle paylaşıldı.

Uygulamanın/Materyalin Hedef Grubunun Yaş Aralığı, Cinsiyet Kompozisyonu, Özel Gereksinimleri vb. Genel Özellikleri :

Çalışma, 11–12 yaş grubunda bulunan ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Soyut işlemler dönemine yeni giren bu grup öğrencilerin daha kolay yazabilmeleri için somut nesnelere yola çıkılarak yazdırma amacı güdüldü. Çalışma, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin tüm öğrencilere uygulanmıştır. Dış teli kullanan, konuşma engeli bulunan birkaç öğrencide daha çok yazma alanına yoğunlaşıldı. Bu öğrencilerle okuma, konuşma, dinleme alanlarında lokal çalışmalar yapılarak bu öğrenciler seslendirme görevinde özgür bırakıldılar.

Uygulamanın/Materyalin Nasıl Gerçekleştirildiğine İlişkin Bilgiler :

“Duygular ve Hayaller” teması işlendi. Öğrencilerin duyguları tanıması, düşüncelerini değişik yazı türleriyle anlatma becerisi konusunda hazır bulunuşlukları sağlandı. Yorum yapabilecekleri, çağrışım zenginliği yaşayabilecekleri görseller seçildi ve sunuldu. Bunlarla ilgili duygu ve düşüncelerini istedikleri biçimde anlatmaları istendi. Sınıf içinde verilen fotoğraflarla ilgili beyin fırtınası uygulamaları yapıldı. Çağrışımlar zenginleştirildi. Bu hazırlık çalışmalarının ardından öğrencilerin yazdıkları metinler Word dosyası olarak elektronik ortamda bir araya getirildi. Öğrencilere bir arka plan seçtirerek yazılarının kitapta bulunması gereken biçimi oluşturmaları istendi. Fotoğraflar, arka plan ve metinler düzenlenerek uygulamaya son biçim

BİR FOTOĞRAF BİR ÇAĞRIŞIM & YAZIYORUM SESLENDİRİYORUM

verildi. Kitabın alt yapısı oluşturuldu. Yapılan çalışma okul yönetimine sunuldu. Çalışma bir kitap haline getirilerek çalışmaya katılan tüm öğrencilerimizle paylaşıldı. Uygulamanın yazma basamağı tamamlandıktan sonra öğrencilerin ses ve beden dillerini etkili kullanabilecekleri sınıf içi etkinlikler yapıldı. Sesli okuma, hazırlıklı konuşmalar yapma, diksiyon çalışmaları (vurgu, tonlama, tekerleme alıştırmaları) ile öğrencilerin okuma, konuşma, dinleme alanlarında hazır bulunuşluğu sağlandı. Öğrencilerden “Bir Fotoğraf Bir Çağrışım”da kendi yazdıkları metinleri seslendirmeleri istendi. Metinlere çalışmaları ve hazırlanmaları için süre verildi. Okulda sessiz bir ortam seçildi. Amatör bir stüdyo oluşturuldu: Bir dizüstü bilgisayar, bu bilgisayara ait bir kulaklıklılı mikrofon. Sesler, bilgisayar programı ile kaydedildi; bir klasörde toplandı. Öğrencilerin yorumladıkları fotoğraflar, bu fotoğraflarla ilgili yazıları, yazılar arasında geçişi sağlayan fon müzikleri ve ses kayıtları birleştirilerek Windows Live Movie Maker ve Windows DVD Maker ile bir DVD oluşturuldu. DVD'nin kapak tasarımını da yine 6. sınıf öğrencilerimizden Zeynep Turla gerçekleştirdi. Yapılan çalışmaya “Yazıyorum Seslendiriyorum” adı verildi. Çalışma okul yönetimine sunuldu. DVD çoğaltılarak çalışmaya katılan tüm öğrencilerimizle paylaşıldı.

Uygulamayı/Materyali Geliştirme ve Uygulama Sürecinde (Hazırlık, Uygulama ve Değerlendirme Aşamalarında) Hedef Grubun Katılımı :

Uygulama için öğrencilerle hazır bulunuşluk gerektiren konularda çalışmalar yapılması ve düzeye uygun, ilgi çekici görsellerin de kullanılmasıyla uygulamaya çok az öğrenci direnç göstermiştir. Bu öğrenciler de sosyal etkileşim ve güdülenmeyle kısa sürede dikkatlerini uygulamaya yoğunlaştırmış ve çalışmalara etkin olarak katılmışlardır. Bütün öğrenciler, ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilerek çalışmanın içine çekilmiştir. Uygulamanın ilerleyen aşamalarında öğrencilerin özgüvenleri de zamanla doğru orantılı olarak artmıştır. Yazma eyleminin aslında o kadar da zor olmadığını fark eden öğrenci, çalışmanın ilerleyen aşamalarında daha istekli bir profil çizmiştir. Özellikle seslendirme aşamasında ses kayıtlarının bazen defalarca yinelenmesine rağmen öğrenciler aynı motivasyonu sürdürmüştür. Değerlendirme aşamalarında sınıf içinde yaptırılan akran değerlendirmelerinde öğrencinin arkadaşına eleştiri getirirken yapıcı ve saygılı olmasına; arkadaşları tarafından kendisine yöneltilen eleştirilerde hoşgörölü, anlayışlı bir tutum sergilemesine özen gösterildi. Sınıf içi değerlendirmelerinde sağlanan bu ortam, öğrencinin çalışmalara fikri ve fiziki katılımını güçlendirdi. Tüm öğrencilerde uygulamanın içinde bulunmanın, bir ürün yaratmanın, bir paylaşımın sevinci, mutluluğu ve gururu vardı.

Uygulamanın/Materyalin Yaratıcı Yönü :

“Bir Fotoğraf Bir Çağrışım & Yazıyorum Seslendiriyorum” uygulamaları ilköğretim 6. sınıfta öğrenme alanlarının tamamını yordayan bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Uygulama aşamasında öğrencinin kolayca güdülendiği bu çalışmada, yine öğrencinin yaratıcı çalışmalarına yer verilerek eğitim durumlarına kaliteli bir boyut kazandırılmıştır. Uygulama; öğrenciyi merkeze alma, yaşayarak öğrenme, bilgiyi yorumlayarak anlam yaratma, bilgiyi yapılandırma ve uygulama, düşündürme sürecini geliştirme, geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme, fikirleri paylaşma, öğrenme sürecine etkin katılma, tartışma, öğrenmelerin kalıcılığını sağlama, etkili düşünme ve analiz etme, değer yargıları ve yaşantılarla bilgiyi yeniden üretme, üst düzey bilişsel beceriler oluşturma, kendi öğrenme yöntemlerini tanıma, usa vurma, sorun çözüme, bireylerin var olan bilgilerini ortaya çıkarma, tasarımıyla öğrenme, bağımsız düşünme yeteneğini geliştirme, zengin öğrenme yaşantıları oluşturma, bireylerin önceki öğrendiklerini sınama, bireylerin öğrenmelerini paylaşma ... gibi yapılandırmacı yaklaşımları destekleyen bir anlayışın ürünüdür. Bu anlayış; bilinçli, yaratıcı, araştıran, soruşturan, neyi, nereden ve niçin öğrendiğini bilen, kendi teknolojisini üretebilen öğrenenleri gerektirir. Hedef davranışlara ulaşma amacıyla öğrenme – öğretme sürecini zenginleştiren ve öğrenmelerin kalıcılığını artıran uygulama; etkin öğrenme, amaçlı öğrenme, özgün öğrenme, sarmal öğrenme ve işbirlikli öğrenme amacıyla kullanılabilir.

Uygulamanın/Materyalin Etkisini Ölçmek ve Değerlendirmek için Yürütülen Çalışmalar :

Uygulama aşamalarında ve sonunda aşağıdaki ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmıştır:

- Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği (Bir Fotoğraf Bir Çağrışım)
- Yazma Becerisini Değerlendirme Formu (Bir Fotoğraf Bir çağrışım)
- Akran Değerlendirme Formu (Yazma – Bir Fotoğraf Bir Çağrışım)
- Okuma Becerisini Değerlendirme Formu (Yazıyorum Seslendiriyorum)
- Dinleme / İzleme Becerisini Değerlendirme Formu (Yazıyorum Seslendiriyorum)
- Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu (Yazıyorum Seslendiriyorum)
- Akran Değerlendirme Formu (Konuşma / Sesli Okuma – Yazıyorum Seslendiriyorum)
- Tema Öğrenci Gözlem Formu (Uygulama boyunca)
- Öz Değerlendirme Formu (Uygulamaların Sonunda)

BİR FOTOĞRAF BİR ÇAĞRIŞIM & YAZIYORUM SESLENDİRİYORUM

“Bir Fotoğraf Bir Çağrışım” uygulamasında kullanılan Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği ile öğrencilerin biçim, dil ve anlatım, yazım ve noktalama alanlarındaki performansları ölçüldü. Yazma Becerisini Değerlendirme Formu ile öğrencinin yazma alanında hedeflenen akademik kazanımlara ulaşip ulaşmadığına ilişkin sonuçlar değerlendirildi. Yazma alanına özel hazırlanan Akran Değerlendirme Formu ile öğrencilerin birbirleriyle ilgili yaptıkları yazılı anlatım performans düzeylerine ilişkin değerlendirmeleri alındı.

“Yazıyorum Seslendiriyorum” uygulamasında kullanılan Okuma Becerisini Değerlendirme Formu ile öğrencinin okuma alanında hedeflenen akademik kazanımlara ulaşip ulaşmadığına ilişkin sonuçlar; Dinleme / İzleme Becerisini Değerlendirme Formu ile öğrencinin bu alanda hedeflenen bazı kazanımlara ulaşip ulaşmadığına ilişkin sonuçlar; Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu ile öğrencinin sözlü anlatım, sesli okuma tekniği ile ilgili hedeflenen bazı kazanımlarla ilgili sonuçlar değerlendirildi. Okuma ve konuşma alanlarına özel hazırlanan Akran Değerlendirme Formu ile öğrencilerin seslendirme sonunda birbirleriyle ilgili yaptıkları sözlü anlatım performans düzeylerine ilişkin değerlendirmeleri alındı.

Uygulama boyunca zaman zaman kullanılan “Tema Öğrenci Gözlem Formu”, öğrencilerdeki değişimleri izlemek ve öğrencileri değerlendirmek adına somut veriler ve referans oluşturdu.

Uygulama sonunda kullanılan Öz Değerlendirme Formu ile öğrencilerin yapılan çalışmalarda kendi tutum ve performanslarıyla ilgili değerlendirmeleri alındı.

Çalışma Sonucunda Hedef Grupta Gözlenen Gelişimler :

Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği kullanıldı. Fakat ölçmeden çok, değerlendirme araçlarına ağırlık verildi. Yazılı Anlatım Değerlendirme Ölçeği ile yazılı anlatımda aranması gereken biçim, dil ve anlatım, yazım ve noktalama gibi özellikler bakımından ölçümler elde edildi. Uygulama öncesi ölçümler ile uygulama sonrası ölçümler arasında belirgin farkların ortaya çıktığı gözlemlendi. Uygulama sonrasında elde edilen ölçümlerde öğrencilerin bütün öğrenme alanlarında çok belirgin gelişmeler ve olumlu değişimler yaşadıkları gözlemlendi. Daha düzgün ve akıcı okuyan; daha istekli ve etkili yazan; sesini ve beden dilini daha etkili kullanan; sözcükleri doğru telâffuz eden; konuşurken uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapan; yazdıklarını başkalarıyla paylaşan ve onların değerlendirmelerini dikkate alan; yazım kurallarını kavrayan; noktalama imlerini işlevlerine uygun kullanan ... gibi daha birçok kazanımda belirgin gelişmeler izlenmiştir.

Çalışmanın Uygulanabilirliği :

Çalışma, bütün okullarda uygulanabilir. Uygulamanın ve materyallerin paylaşılması, anlatılması, tanıtılması aynı çalışmaların yapılmasına ortam hazırlayacaktır. “Bir Fotoğraf Bir Çağrışım – Yazıyorum Seslendiriyorum” uygulamaları fazla harcama gerektirmemektedir. Kullanılan araç ve gereçler kolayca sağlanabilir. Yalnız, öğretmenin yeterli bilgisayar donanımına sahip olması gerekmektedir. Çünkü bu, süreci hızlandıran ve kolaylaştıran bir unsurdur. Öğrenciler tarafından verilen ürünlerin elektronik ortamda derlenmesi, düzenlenmesi, tasarlanması, bir kitaba dönüştürülmesi sürecinde Word programının çok iyi kullanılması gerekir. Yine aynı ürünlerin öğrenciler tarafından seslendirilirken kayıtların alınması; görsellerin, metinlerin, fon müziklerinin düzenlenerek ses kayıtlarıyla eş zamanlı sunulması sürecinde Windows Live Movie Maker, Windows DVD Maker... gibi programlar gerekmektedir.

Ali Osman KOLOĞLU
TED Samsun Koleji
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
aliosmankologlu@gmail.com